

Třídící znak							
2	2	1	0	8	5	6	0

ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ
ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY
ze dne 18. srpna 2008

k pravidlům obezřetného výkonu činností penzijními fondy

Řídící a kontrolní systém penzijního fondu

I. Působnost a účel

1. Toto úřední sdělení se týká penzijních fondů podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o penzijním připojištění“).
2. Česká národní banka tímto úředním sdělením informuje o svém přístupu k posuzování plnění pravidel obezřetného výkonu činností penzijními fondy. Toto posuzování provádí Česká národní banka prostřednictvím výkonu dohledu nad finančním trhem.

II. Obezřetný výkon činností penzijním fondem

1. Ustanovení § 5 odst. 2 písm. c) zákona o penzijním připojištění stanoví, že v žádosti o povolení je žadatel povinen uvést mimo jiné „věcné a organizační předpoklady pro činnost penzijního fondu“. V souladu se slovy „pro činnost“ trvá povinnost plnit stanovené věcné a organizační předpoklady i po celou dobu existence penzijního fondu, přiměřeně k rozsahu a složitosti činností, které penzijní fond vykonává nebo zamýšlí vykonávat. Toto ustanovení z hlediska obezřetnostních pravidel vhodně doplňují § 31 odst. 1 a § 33 odst. 1 zákona o penzijním připojištění, podle nichž „penzijní fond musí s majetkem hospodařit s odbornou péčí a s cílem zabezpečit spolehlivý výnos“, respektive „peněžní prostředky shromážděné penzijním fondem musí být umístovány s odbornou péčí tak, aby byla zaručena bezpečnost, kvalita, likvidita a rentabilita skladby finančního umístění jako celku“. Z citovaných ustanovení zákona, v souladu s podobnými ustanoveními v oblasti kapitálového trhu pro segment kolektivního investování a segment poskytovatelů investičních služeb¹, Česká národní banka vyvozuje pravidla pro řídicí a kontrolní systém penzijního fondu.
2. Účelem řídicího a kontrolního systému je zajistit takovou organizaci a řízení včetně kontrolních mechanismů, které by co nejlépe zabezpečily účastníkům penzijního

¹ Srov. vyhlášku č. 347/2004 Sb., o způsobu plnění pravidel obezřetného podnikání a pravidel organizace vnitřního provozu investiční společnosti a investičního fondu, vydanou na základě zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášku č. 237/2008 Sb., o podrobnostech některých pravidel při poskytování investičních služeb, vydanou na základě zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

připojištění kvalifikované, čestné a odpovědné zacházení ze strany penzijních fondů a jejich zaměstnanců, a tím zejména předešly riziku snížení schopnosti krýt nároky na dávky. Proto lze po penzijních fondech spravedlivě požadovat, aby přijaly přiměřená opatření k zajištění řádného fungování, důvěryhodnosti a bezpečnosti penzijního připojištění. K tomuto účelu by měly penzijní fondy využívat vhodné a přiměřené systémy, zdroje a postupy, jak jsou upraveny v příloze tohoto úředního sdělení.

III. Standardy a principy

1. Česká národní banka řadí k uznávaným standardům pro řídicí a kontrolních systém následující dokumenty:
  - a) Guidelines for Pension Fund Governance, Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), 2005, <http://www.oecd.org/dataoecd/18/52/34799965.pdf>,
  - b) Good Practices in Risk Management of Alternative Investments by Pension Funds, International Organisation of Pension Supervisors (IOPS), 2008, <http://www.oecd.org/dataoecd/47/20/40010212.pdf>.
2. Přístupem uvedeným v tomto úředním sdělení naplňuje Česká národní banka principy regulace a dohledu nad penzijními fondy obsažené v dokumentu Principles of Private Pension Supervision, IOPS, 2006, <http://www.oecd.org/dataoecd/59/7/40329249.pdf>.

IV. Závěrečná ustanovení

1. Česká národní banka předpokládá, že penzijní fond udržuje své poměry v souladu s tímto úředním sdělením průběžně a v návaznosti na významné změny ve vnitřních nebo vnějších podmínkách svůj řídicí a kontrolní systém bez zbytečného odkladu aktualizuje.
2. Zrušuje se metodika České národní banky/Komise pro cenné papíry „Umíst'ování peněžních prostředků penzijními fondy (UPEF)“ ze dne 24. června 2004.

Viceguvernér
Ing. Miroslav Singer Ph.D. v. r.

Sekce regulace a analýz finančního trhu
Odpovědný zaměstnanec:
JUDr. Bahenská, tel. 224 412 544
JUDr. Ossendorf, Ph.D., LL.M. tel. 224 413 583

Informace o přístupu České národní banky k řídicímu a kontrolnímu systému penzijního fondu

I. Řídicí a kontrolní systém, rozsah a způsob uplatňování

1. Řídicím a kontrolním systémem se rozumí systém k zajištění obezřetného výkonu činností, zejména řádného hospodaření penzijního fondu.
2. Povinnost zavést, uplatňovat a udržovat řídicí a kontrolní systém ve svém důsledku podporuje řádné fungování, důvěryhodnost a bezpečnost penzijního připojištění.
3. **Řídicí a kontrolní systém pokrývá veškeré činnosti penzijního fondu a vždy zahrnuje**
  - a) **předpoklady řádné správy a řízení společnosti,**
  - b) **systém řízení rizik,**
  - c) **systém vnitřní kontroly.**
4. Jednotlivá ustanovení tohoto úředního sdělení penzijní fond posoudí a zohlední v souladu se zásadou přiměřenosti a zásadou významnosti, tj. s přihlédnutím zejména k rozsahu, charakteru a složitosti svých činností a k rizikům, která podstupuje.
5. Zásady a postupy penzijního fondu pro zajištění plnění pravidel řídicího a kontrolního systému a celkové funkčnosti a efektivnosti systému promítne fond do vnitřních předpisů. Vnitřními předpisy se rozumí strategie, organizační řád, plány a další vnitřně stanovené a písemně upravené zásady, pravidla a postupy penzijního fondu.
6. V případě, že penzijní fond vykonává některou ze svých činností prostřednictvím třetí osoby (outsourcing), nezbavuje se tímto žádné ze svých povinností a odpovědností.

II. Předpoklady řádné správy a řízení společnosti

7. **Předpoklady řádné správy a řízení společnosti zahrnují zejména**
  - a) **zásady a postupy strategického a operativního řízení společnosti,**
  - b) **organizační uspořádání s řádným, průhledným a uceleným vymezením působnosti a rozhodovací pravomoci, v rámci kterého se současně vymezí funkce, jejichž výkon je vzájemně neslučitelný, a zásady a postupy pro zamezení vzniku možného střetu zájmů,**
  - c) **řádné administrativní a účetní postupy.**
8. Představenstvo zajistí stanovení celkové strategie penzijního fondu, včetně zásad a cílů jejího naplňování.
9. Představenstvo ve vhodné časové periodě projednává a vyhodnocuje zejména:
  - a) celkovou strategii penzijního fondu,
  - b) statut penzijního fondu a penzijní plán,
  - c) organizační uspořádání penzijního fondu,
  - d) strategii řízení rizik a informace o podstupovaných rizicích,

e) zásady systému vnitřní kontroly a informace o funkčnosti a efektivnosti systému, včetně zásad a postupů k omezení střetu zájmů.

Na základě vyhodnocení přijímá představenstvo odpovídající opatření, která jsou realizována bez zbytečného odkladu.

10. Dozorčí rada penzijního fondu dohlíží, zda řídicí a kontrolní systém je funkční a efektivní, a v rámci plnění této funkce pravidelně jedná o strategickém směřování penzijního fondu.

11. Penzijní fond stanoví oprávnění, povinnosti a funkční náplň

- a) vedoucích zaměstnanců penzijního fondu,
- b) organizačních útvarů penzijního fondu; organizačním útvarem se přitom rozumí osoba nebo určená skupina osob pověřená výkonem určité činnosti penzijního fondu.

12. Česká národní banka předpokládá, že penzijní fond upraví

- a) systém řízení společnosti včetně postupu při přijímání či změně vnitřních předpisů a oprávnění zaměstnanců ke schvalování a podpisování dokumentů v rámci činnosti penzijního fondu,
- b) systém řízení rizik,
- c) systém vnitřní kontroly.

13. Česká národní banka předpokládá, že penzijní fond zavede, uplatňuje a udržuje řádné postupy pro

- a) hospodaření s majetkem penzijního fondu,
- b) vedení účetnictví,
- c) vedení individuálních účtů účastníků a zpracovávání příspěvků,
- d) plnění povinností vůči depozitáři,
- d) informační činnost a komunikaci s účastníky penzijního připojištění včetně vyřizování jejich stížností,
- e) tvorbu, zpracování a nakládání s daty a dokumenty a jejich uchovávání včetně kontrolních a bezpečnostních opatření pro zpracování a evidenci dat,
- f) správu a obsluhu (provoz) informačního systému včetně telekomunikačních a záznamových zařízení penzijního fondu,
- g) omezení možnosti střetu zájmů, který by měl nepříznivý vliv na zájmy účastníků penzijního připojištění.

14. Penzijní fond zjišťuje a řídí střety zájmů mezi ním, včetně členů představenstva, členů dozorčí rady a zaměstnanců, a účastníky penzijního připojištění. Pokud je penzijní fond členem podnikatelského seskupení, zjišťuje a řídí střety zájmů rovněž s ohledem na všechny předvídatelné okolnosti, které mohou vyvolat střet zájmů v důsledku struktury podnikatelského seskupení a předmětu podnikání jeho členů.

15. Česká národní banka předpokládá, že penzijní fond kupuje investiční nástroje a jiné majetkové hodnoty jen za nejnižší cenu, za kterou by je bylo možné při vynaložení odborné péče koupit, a prodává jen za nejvyšší cenu, za kterou by je bylo možné při vynaložení odborné péče prodat.

III. Systém řízení rizik

16. Penzijní fond zavede, uplatňuje a udržuje funkční a efektivní systém řízení rizik, který je přiměřený rozsahu, charakteru a složitosti činností penzijního fondu.

17. Systém řízení rizik zahrnuje

- a) zásady přístupu penzijního fondu k rizikům, kterým penzijní fond je nebo může být vystaven, včetně rizik vyplývajících z vnějšího prostředí,
- b) účinné postupy rozpoznávání, vyhodnocování, měření, sledování a ohlašování rizik, zejména rizika úvěrového, tržního, operačního a rizika likvidity,
- c) účinné postupy přijímání případných opatření vedoucích k omezení rizik.

18. Penzijní fond zajistí, že řízení rizik je vykonáváno odborně, nezávisle a objektivně.

19. Penzijní fond má strategii pro řízení rizik a postupy pro její naplňování.

20. Pro zajištění bezpečnosti, kvality, likvidity a rentability skladby finančního umístění jako celku penzijní fond pravidelně vyhodnocuje a případně upravuje strategii řízení rizik. Penzijní fond rovněž sleduje a pravidelně vyhodnocuje svou způsobilost ke krytí nároků na dávky z penzijního připojištění² a v případě zjištění nedostatků přijme neodkladně opatření k nápravě.

21. V rámci řízení tržního a úvěrového rizika penzijní fond zejména dbá, aby metody pro řízení rizik, soustava limitů pro jejich omezování a postupy tvorby zdrojů pro krytí případných ztrát vlivem těchto rizik odpovídaly rozsahu, charakteru a složitosti činností penzijního fondu, struktuře jeho aktiv, závazků a podrozvahových položek a jeho finanční situaci.

22. V rámci řízení rizika likvidity penzijní fond sleduje a pravidelně vyhodnocuje, zda realizované i očekávané čisté peněžní toky odpovídají struktuře závazků z hlediska jejich splatnosti a v případě zjištění nedostatků přijme neodkladně opatření k nápravě. Pro řešení případné krize likvidity má penzijní fond předem sestaven pohotovostní plán, který pravidelně vyhodnocuje a případně aktualizuje.

23. Penzijní fond používá takové informační systémy, které umožňují představenstvu a dalším příslušným vedoucím zaměstnancům a všem zaměstnancům pověřeným řízením rizik získávat včasné a věrohodné informace nezbytné pro účinné řízení rizik.

IV. Systém vnitřní kontroly

24. Penzijní fond zavede, uplatňuje a udržuje funkční a efektivní systém vnitřní kontroly, který je přiměřený rozsahu, charakteru a složitosti činností penzijního fondu.

25. Součástí systému vnitřní kontroly jsou vždy

- a) kontrolní mechanismy a postupy pro jednotlivé procesy,
- b) kontrola po linii řízení,
- c) compliance,
- d) vnitřní audit.

---

² § 31 odst. 2 zákona o penzijním připojištění a Úřední sdělení České národní banky k některým povinnostem penzijních fondů podle § 31 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů.

26. Systém vnitřní kontroly pokrývá všechny řídicí a organizační úrovně penzijního fondu.

27. Penzijní fond stanoví bezpečnostní opatření a kontrolní mechanismy a postupy pro zpracování, evidenci a kontrolu dat, zejména
- a) podmínky přístupu zaměstnanců k informačnímu systému pro zpracování a evidenci dat a údajům v něm zaznamenaným,
  - b) podmínky, za kterých budou do informačního systému ukládána data a prováděny jejich dovolené změny;
  - c) způsob kontroly shody dat zanesených do evidencí se skutečným stavem (rekoncilace), postup odstranění zjištěných nesrovnalostí, četnost takové kontroly a způsob kontroly plnění těchto povinností.
28. Penzijní fond je schopen zjistit původní obsah údajů zaznamenaných v informačním systému, zabezpečuje pravidelné a řádné zálohování dat uložených v informačním systému a je schopen rekonstruovat data v případě, že došlo k poškození dat nebo informačního systému.
29. Penzijní fond zabezpečuje ochranu informačního systému před přístupem a zásahy ze strany neoprávněných osob a před poškozením.

Compliance, výkon funkce compliance

30. Penzijní fond zajišťuje soulad vnitřních předpisů s právními předpisy, vzájemný soulad vnitřních předpisů a soulad činností s vnitřními předpisy (compliance). Za tímto účelem penzijní fond zajistí zejména
- a) koordinaci postupů při zajišťování compliance včetně seznamování zaměstnanců penzijního fondu s vnitřními a právními předpisy a s jejich změnami,
  - b) kontrolu souladu vnitřních předpisů s právními předpisy a kontrolu dodržování vnitřních předpisů.
31. Funkci compliance penzijní fond zajistí prostřednictvím organizačního útvaru. Funkce compliance je vykonávána odborně, nezávisle a objektivně. Předpokladem pro řádný výkon funkce compliance jsou zejména dostatečné pravomoci včetně přístupu k potřebným informacím, dostatečné materiální a organizační podmínky a způsob určování odměny zaměstnanců zařazených do organizačního útvaru vykonávajícího funkci compliance, který přiměřeně zohledňuje riziko střetu zájmů.

Vnitřní audit, výkon vnitřního auditu

32. Vnitřní audit provádí monitorování, ověřování a hodnocení postupů při výkonu jednotlivých činností penzijního fondu a identifikuje z nich vyplývající rizika ve lhůtách stanovených vnitřním předpisem, plánem činnosti vnitřního auditu a podle rizikovosti ověřovaných a hodnocených oblastí (rizikově orientovaný vnitřní audit).
33. Penzijní fond zajistí, že vnitřní audit je vykonáván odborně, nezávisle a objektivně. Předpokladem pro řádný výkon vnitřního auditu jsou zejména dostatečné pravomoci včetně přístupu k potřebným informacím a dostatečné materiální a organizační podmínky, zabezpečující nezávislost na veškerých výkonných činnostech penzijního fondu.
34. Penzijní fond stanoví povinnost vnitřního auditu ověřovat a hodnotit alespoň

- a) úplnost, průkaznost a správnost vedení účetnictví,
  - b) účinnost systému řízení rizik,
  - c) účinnost systému vnitřní kontroly,
  - d) aktuálnost, spolehlivost a ucelenost informací pro rozhodování a výkon dalších činností penzijního fondu,
  - e) bezpečnost a spolehlivost informačního systému.
35. Penzijní fond stanoví jako součást výkonu vnitřního auditu povinnost
- a) vypracovat plán činnosti vnitřního auditu na období alespoň jednoho kalendářního roku,
  - b) vypracovat zprávu vnitřního auditora obsahující informace o provedeném vnitřním auditu a návrh opatření k nápravě zjištěných nedostatků a předložit ji příslušnému vedoucímu zaměstnanci, představenstvu a dozorčí radě penzijního fondu,
  - c) ověřovat, zda opatření k nápravě přijatá na základě zprávy vnitřního auditu byla realizována ve stanovených termínech a jakým způsobem,
  - d) pravidelně v souladu s plánem činnosti vnitřního auditu zpracovávat zprávu o činnosti vnitřního auditu a předkládat ji představenstvu a dozorčí radě penzijního fondu.
36. Česká národní banka předpokládá, že k zajištění řádného výkonu vnitřního auditu penzijní fond stanoví povinnost
- a) oznámit příslušnému vedoucímu zaměstnanci, případně dozorčí radě penzijního fondu, všechny skutečnosti, které by mohly vyvolat pochybnosti o nepodjatosti vnitřního auditora,
  - b) činit opatření proti zneužití informací, dat a dokumentů, které vnitřní auditor získá při své činnosti.